

**МІНІСТЕРСТВО
АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА
ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ**

Мінагрополітики

вул. Хрещатик, 24, м. Київ, 01001

тел. 226-25-39, факс 278-76-02

web: www.minagro.gov.ua

код ЄДРПОУ 37471967

e-mail: info@minagro.gov.ua

**MINISTRY
OF AGRARIAN POLICY AND
FOOD OF UKRAINE**

Minagropolicy

24, Khreshchatyk str., Kyiv 01001

tel. +380-44/226-25-39

fax +380-44/278-76-02

web: www.minagro.gov.ua

e-mail: info@minagro.gov.ua

03.05.2019 № 37-32-7/11037

На № _____ від _____

**Державна регуляторна служба
України**

*Про погодження проекту постанови
Кабінету Міністрів України*

Мінагрополітики на виконання статті 13 Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» розробило проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції» та просить розглянути і погодити його в найкоротший строк.

- Додатки: 1. Проект постанови Кабінету Міністрів України на 89 арк. в 1 прим.
2. Пояснювальна записка на 7 арк. в 1 прим.
3. Аналіз регуляторного впливу на 27 арк. в 1 прим.
4. Підтвердження оприлюднення проекту постанови Кабінету Міністрів України на 4 арк. в 1 прим.

Заступник Міністра

В. ТОПЧІЙ

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від _____

№ _____

Київ

**Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного
виробництва та обігу органічної продукції**

Відповідно до частини другої статті 13 Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Порядок (детальні правила) органічного виробництва та обігу органічної продукції, що додається.
2. Визнати такими, що втратили чинність, акти Кабінету Міністрів України згідно з переліком, що додається.
3. Ця постанова набирає чинності з дня її офіційного опублікування, але не раніше введення в дію Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції».

Прем'єр-міністр України

В. ГРОЙСМАН

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів
України

від _____ № _____

**ПОРЯДОК (детальні правила)
органічного виробництва та обігу органічної продукції**

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає детальні правила виробництва та обігу органічної продукції відповідно до таких галузей органічного виробництва:
- органічне рослинництво (у тому числі насінництво та розсадництво);
 - органічне тваринництво (у тому числі птахівництво, бджільництво);
 - органічне грибівництво (у тому числі вирощування органічних дріжджів);
 - органічна аквакультура;
 - виробництво органічних морських водоростей;
 - виробництво органічних харчових продуктів (у тому числі органічне виноробство);
 - виробництво органічних кормів;
 - заготівля органічних об'єктів рослинного світу.

2. У цьому Порядку терміни вживаються у таких значеннях:

ветеринарні імунобіологічні препарати – препарати, отримані з використанням біологічних агентів за допомогою біотехнології, терапевтична та/або діагностична дія яких спрямована на корекцію (стимуляцію, модуляцію), а також діагностику імунної системи та збудників інфекційних хвороб тварин. До них належать як біологічні (імунобіологічні) лікарські засоби: вакцини, сироватки, пробіотики, бактеріофаги, алергени, діагностики, інтерферони, цитокіни, так і тест-штами мікроорганізмів, культури клітин, поживні середовища тощо;

виробнича одиниця – потужності, що використовуються в певному виробничому секторі, такі як: виробничі приміщення, земельні ділянки, пасовища, відкриті площі, будівлі для тваринництва, рибні ставки, системи утримання морських водоростей або аквакультури, узбережжя або морське дно, приміщення для зберігання сільськогосподарських культур, продуктів рослинництва, продуктів з морських водоростей, продуктів тваринного походження, сировини та будь-яких інших вхідних продуктів, які мають відношення до цього конкретного виробничого сектору;

виробництво органічних морських водоростей – збирання в природному середовищі морських водоростей або їх вирощування на відокремлених ділянках природного середовища або у штучних місткостях та первинна обробка для подальшого обігу;

вхідні продукти – матеріально-технічні ресурси, що використовуються оператором відповідно до законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, але не вироблені на потужностях оператора;

господарство – всі виробничі одиниці, що знаходяться під єдиним управлінням, для цілей вирощування живих тварин або виробництва непереробленої сільськогосподарської продукції.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у законах України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», «Про ветеринарну медицину».

Загальні вимоги до органічного виробництва

3. Під час виробництва органічної продукції застосовуються загальні вимоги до органічного виробництва та вимоги до органічного рослинництва, тваринництва, грибівництва, заготівлі органічних об'єктів рослинного світу, органічної аквакультури, виробництва органічних морських водоростей, органічного виноробства, виробництва органічних харчових продуктів, органічних кормів відповідно до статей 14–26 Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» з урахуванням вимог, визначених цими Правилами.

4. Органічне виробництво повинне ґрунтуватися на таких принципах:

1) відповідне планування та організація біологічних процесів, які базуються на екосистемах з використанням їх внутрішніх природних ресурсів методами, які забезпечують:

використання живих організмів і механічних методів виробництва;

виробництво продукції рослинництва і тваринництва з урахуванням місцевих умов;

виробництво водних організмів на засадах раціонального використання рибних ресурсів;

виключення застосування генетично модифікованих організмів, їх похідних або продуктів, вироблених генетично модифікованими організмами, за винятком ветеринарних препаратів, дозволених законодавством у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції;

оцінку ризиків і, коли це необхідно, використання профілактичних (превентивних) заходів;

2) обмеження застосування вхідних продуктів. За необхідності використання вхідних продуктів вони повинні обмежуватися таким:

вхідними продуктами з органічного виробництва;

природними речовинами або речовинами, отриманими природним шляхом;

малорозчинними мінеральними добривами.

5. У процесі виробництва органічної продукції оператор повинен забезпечити:

провадження господарської діяльності, що не має шкідливого впливу на ґрунти та сприяє покращенню їх родючості;

мінімальне використання ресурсів, що не відновлюються, і продуктів несільськогосподарського походження;

використання переваг біологізації землеробства шляхом розширення посівів багаторічних трав і використання бактеріальних препаратів, збільшення площ сидеральних культур;

утилізацію відходів і побічних продуктів тваринного і рослинного походження під час виробництва органічної продукції тваринного та рослинного походження;

урахування місцевого або регіонального екологічного балансу під час вибору продукції для виробництва.

Вимоги до облікової документації

6. З метою забезпечення простежуваності органічної продукції на всіх етапах виробництва оператор повинен зберігати складські, виробничі та фінансові документи, які дають оператору можливість встановити, а органу сертифікації або Держпродспоживслужбі підтвердити інформацію про:

постачальника, продавця або експортера продуктів;

вид і кількість органічної продукції, яка була поставлена оператору;

вид і кількість усіх придбаних вхідних продуктів, використання таких продуктів а також, за необхідності, склад кормових сумішей;

вид і кількість органічної продукції, що зберігається на складах оператора;

тип, кількість, вантажоодержувачів, якщо вони різні – покупців, крім кінцевих споживачів, будь-якої продукції, що залишила приміщення або приміщення першого одержувача чи приміщення для зберігання;

операторів, які не зберігають такі органічні продукти на складі або не працюють з ними фізично, – вид і кількість придбаної та проданої органічної продукції, а також постачальників, продавців або експортерів, покупців і вантажоодержувачів.

7. Оператори зобов'язані вести журнал обліку, до якого включають інформацію, що передбачена цим Порядком для кожної галузі органічного виробництва. Інформація має постійно оновлюватися та надаватися на вимогу органу сертифікації або Держпродспоживслужбі.

Журнал обліку може додатково містити іншу інформацію, визначену органом сертифікації.

8. Облікова документація також має включати в себе результати перевірки при прийманні органічної продукції та будь-яку іншу інформацію, необхідну органу сертифікації або територіальним органам Держпродспоживслужби.

Дані облікової документації повинні бути документально підтверджені. В обліковій документації повинен відображатися баланс між затраченими ресурсами і виробленою продукцією.

9. Якщо оператор веде господарську діяльність на декількох потужностях, то виробничі одиниці для виробництва неорганічної продукції, включаючи місця зберігання вхідних продуктів, також підпадають під зобов'язання здійснення мінімального контролю з боку органу сертифікації.

II. Детальні правила органічного рослинництва

10. Оператори повинні застосовувати схеми чергування культур у сівозміні з застосуванням бобових та інших зелених добрив, а також добрив тваринного походження та органічних матеріалів (бажано попередньо компостованих) від органічного виробництва.

11. Чергування культур здійснюється таким чином, щоб стан ґрунтів під час вирощування попередньої культури відповідав технологічним вимогам щодо вирощування наступної культури, а також забезпечувалося збільшення органічної частини ґрунту і стимулювання його біологічної активності.

12. Чергування культур повинне позитивно впливати на родючість ґрунтів, підтримувати бездефіцитний баланс гумусу та поживних речовин, знижувати рівень забур'яненості, запобігати поширенню шкідників і хвороб рослин, а також захищати ґрунт від ерозії та інших деградаційних процесів.

13. Під час виробництва органічної продукції застосування органічних добрив повинне сприяти оптимізації живлення рослин і відтворенню родючості ґрунту, забезпеченню бездефіцитного балансу поживних речовин у ґрунті, підвищенню врожайності та якості продукції рослинництва шляхом:

проведення аналізу результатів і визначення перспектив господарської діяльності (виробнича спеціалізація), прогнозованої врожайності вирощуваних культур;

визначення родючості ґрунту згідно з даними агрохімічного обстеження, застосування різних компостів та інших органічних добрив, їх правильного зберігання та використання;

розроблення організаційних заходів щодо використання добрив і речовин для покращення ґрунту.

14. Кількість внесеного з органічними добривами азоту не повинна перевищувати 170 кілограмів на 1 гектар на рік (у разі використання стійлового гною, зокрема висушеного і компостованого, дегідратованого пташиного посліду, компостованих і рідких екскрементів тварин, у тому числі пташиного посліду).

15. У разі відсутності у оператора необхідної кількості органічних добрив можуть бути використані добрива і речовини для покращення ґрунту, зазначені в Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях.

16. Дозволяється використовувати речовини на основі мікроорганізмів для покращення наявності поживних речовин у ґрунті.

17. Для компостування стійлового гною можуть використовуватися препарати рослинного походження або препарати на основі мікроорганізмів.

18. Корисні копалини місцевого значення без додаткової переробки (обробки) можуть використовуватися в разі їх відповідності вимогам органічного виробництва. Без додаткової переробки можуть використовуватися підстилковий гній великої рогатої худоби та перегній, отримані під час власного виробництва органічної продукції тваринного походження, включені до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях.

19. Заходи, що забезпечують захист рослин під час виробництва органічної продукції, здійснюються шляхом:

впровадження сівозмін;

використання проти ентомофагів з метою контролю шкідників (фітофагів);

культивування сортів та гібридів, стійких до хвороб та шкідників;

впровадження інтегрованої системи заходів захисту рослин.

20. У випадку неможливості ефективного захисту рослин від шкідників і хвороб шляхом застосування заходів, встановлених Законом України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» та цими Правилами, а також встановлення загрози для врожаю дозволяється застосовувати лише засоби захисту рослин та пестициди, зазначені в Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях.

Оператори повинні надати документальне обґрунтування необхідності застосування таких речовин органу сертифікації і отримати підтвердження.

21. Речовини, що використовуються в пастках і дозаторах (крім розпилювачів феромонів), пастки та/або дозатори повинні запобігати потраплянню речовин у навколишнє середовище та контакту між речовинами і сільськогосподарськими культурами, що вирощуються. Пастки необхідно збирати після використання і безпечним чином утилізувати.

22. Для виробництва рослин і рослинної продукції (крім насіння і садивного матеріалу) має використовуватися лише органічне насіння і садивний матеріал.

Щоб отримати органічне насіння і садивний матеріал материнська рослина та у відповідних випадках інші рослини повинні бути розмножені відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції протягом щонайменше одного покоління, а

для багаторічних культур – протягом щонайменше одного покоління та двох вегетаційних періодів.

23. Вибір сортів рослин, придатних для органічного виробництва, проводять з урахуванням природної продуктивності, стійкості проти хвороб і адаптації до різних ґрунтових та кліматичних умов.

24. Оператори, що займаються органічним рослинництвом, зобов'язані відображати в журналі обліку щонайменше інформацію про:

використання добрив (дата застосування, тип та кількість добрив, ділянки, де було їх застосовано);

використання засобів захисту рослин (причина і дата використання, тип продукту, спосіб);

придбання вхідних продуктів сільськогосподарського походження: (дата, тип і кількість придбаного продукту);

врожай (дата, тип і кількість органічної або перехідного періоду продукції рослинного походження).

III. Детальні правила органічного тваринництва

Загальні вимоги до органічного тваринництва

25. Цей розділ встановлює детальні правила органічного виробництва для таких видів тварин: великої та дрібної рогатої худоби, буйволів, бізонів, коней, свиней, кролів, птиці (видів, зазначених у додатку 1 до цього Порядку) і бджіл.

26. У процесі виробництва органічної продукції тваринного походження оператор повинен забезпечити:

використання тварин відповідно до вимог Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» та цих Правил;

використання органічних кормів для годівлі тварин. Неорганічні кормові матеріали рослинного, тваринного і мінерального походження, кормові добавки, певні продукти, що застосовуються для годівлі тварин та як технологічні добавки, можуть використовуватися лише якщо вони внесені до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях;

підтримання здоров'я тварин шляхом здійснення профілактичних заходів та лікування тварин відповідно до вимог законодавства у галузі ветеринарної медицини з урахуванням вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

27. Поголів'я повинне мати постійний доступ до зон на відкритому повітрі, бажано пасовищ, коли це дозволяють погодні умови та стан ґрунту, за винятком обмежень і зобов'язань стосовно захисту здоров'я людей і тварин.

28. Поголів'я, що вирощується згідно із законодавством у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, повинне утримуватися окремо від іншої худоби.

Дозволяється використання земель, на яких здійснюється неорганічне виробництво, для тварин, які вирощуються згідно із законодавством у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, а також використання земель, на яких здійснюється органічне виробництво, для тварин, які не утримуються згідно з вимогами законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, за умови дотримання обмежень, визначених цим Порядком.

29. Будь-яке страждання, в тому числі хірургічне втручання, повинне бути зведене до мінімуму протягом усього життя тварини, в тому числі під час забою.

30. Репродукція не повинна бути викликана використанням гормонів або подібних речовин, за винятком застосування зазначених речовин як форми ветеринарної терапії для окремих тварин.

Репродукція тварин повинна здійснюватися переважно природним методом. Разом з тим може здійснюватися штучне осіменіння тварин без використання гормонів або подібних їм речовин. Застосовувати клонування і трансплантацію ембріона заборонено.

31. Заборонено застосування ветеринарних препаратів, які пригнічують функцію залоз внутрішньої секреції тварин (зокрема мають тиреостатичну, естрогенну, андрогенну і гестагенну дію), а також антибіотиків, гормонів, кокцидіостатиків, гістомонстатиків та синтетичних амінокислот для стимулювання росту або продуктивності тварин.

32. Хворих тварин слід лікувати негайно для запобігання їх стражданню. Традиційні ветеринарні препарати, у тому числі антибіотики, можуть застосовуватися у разі необхідності та виключно за умови, що застосування фітотерапевтичних, гомеопатичних та інших продуктів є неефективним.

33. Забороняється вирощування худоби, при якому оператор не господарює на землях сільськогосподарського призначення та/або не уклав письмового договору про співробітництво з іншим оператором.

34. При виборі порід або різновидів слід брати до уваги здатність тварин пристосовуватися до місцевих умов, їх життєздатність і стійкість до

хвороб. Під час вибору порід тварин для виробництва органічної продукції тваринного походження перевага надається місцевим породам, враховується їх стійкість до хвороб, властивих для відповідного виду тварин, або проблем із здоров'ям (мимовільного аборту і складних пологів, які потребують кесаревого розтину).

35. За умови погодження органом сертифікації дозволяється введення неорганічних тварин до господарства для племінних цілей розведення лише за відсутності на ринку органічних тварин у достатній кількості та за умов, зазначених у пунктах 36-38 цього Порядку.

36. Під час першого створення стада або отари тварини, отримані з господарств, які здійснюють виробництво неорганічної продукції, після їх відлучення від матері повинні вирощуватися відповідно до законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. Крім того, на дату введення тварин до стада або отари повинні виконуватися такі умови:

вік буйволів, телят і лошат повинен бути менше шести місяців, а ягнят і козенят – менше 60 днів;

маса поросят повинна бути меншою 35 кілограмів;

вік кролів повинен становити менше трьох місяців.

37. Для оновлення стада або отари до господарств, які здійснюють органічне виробництво, можуть вводитися самиці тварин, що не народжували, з господарств, які здійснюють виробництво неорганічної продукції, в кількості, що не перевищує 10 відсотків поголів'я дорослих коней або великої рогатої худоби, буйволів, бізонів, та 20 відсотків поголів'я дорослих свиней, дрібної рогатої худоби (овець і кіз), кролів на рік. Крім того, до господарств, у яких утримується менше десяти голів коней або великої рогатої худоби чи менше п'яти голів свиней, дрібної рогатої худоби

(овець або кіз), кролів, може вводитися з метою оновлення не більше однієї тварини на рік.

38. Визначені показники можуть збільшуватися до 40 відсотків за умови отримання попереднього погодження органу сертифікації у разі:

значного розширення господарства;

зміни породи тварин;

зміни тварин, на яких спеціалізується господарство;

коли породи тварин у господарстві перебувають під загрозою втрати від хвороб та/або інших факторів. У цьому випадку самиці тварин відповідних порід не обов'язково повинні бути такими, що не народжували.

39. Приміщення для утримання тварин повинні відповідати біологічним та поведінковим потребам тварин.

Розміщення тварин у приміщеннях має забезпечувати комфорт, благополуччя і забезпечення відповідних властивих певним видам потреб тварин, які залежать від виду, породи і віку тварин. Також слід враховувати поведінкові потреби тварин, які залежать від розміру групи і від статі тварин.

40. Ізоляція, опалення та вентиляція будівлі повинні забезпечувати підтримання циркуляції повітря, рівня пилу, температури, відносної вологості повітря і концентрації газу в нешкідливих для тварин межах. Будівля повинна забезпечувати інтенсивну природну вентиляцію та природне освітлення.

41. Не обов'язково утримувати тварин у приміщеннях у регіонах з відповідними кліматичними умовами, що дозволяють тваринам жити надворі.

42. Під час розміщення тварин потрібно враховувати оптимальні показники площі приміщень та відкритих майданчиків для їх утримання згідно з додатком 1 до цього Порядку з метою забезпечення достатнього місця, необхідного тваринам для того, щоб стояти, легко лягати, повертатися, чиститися, приймати інші природні положення.

43. Приміщення для утримання тварин повинне мати гладку та не слизьку підлогу. Не менше половини площі поверхні у приміщенні, зазначеної у додатку 1 до цього Порядку, має бути суцільною (без щілин і не решітчастою).

44. Приміщення повинні мати зручну, чисту та суху зону для відпочинку, що має достатній розмір і складається з суцільної конструкції без щілин. У зоні відпочинку повинне бути просторе сухе місце для відпочинку з підстилкою. Як підстилку слід використовувати солому або інший відповідний природний матеріал. Підстилку можна покращувати і збагачувати мінеральними речовинами, що належать до добрив та речовин для покращення ґрунту, перелічених у Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях.

45. Забороняється утримання телят віком більше семи днів в індивідуальних боксах.

46. Свиноматок та кролів необхідно утримувати у групах, крім останніх періодів поросності для свиней та періоду вигодовування поросят.

47. Поросят забороняється утримувати на плоских настилах або у клітках.

48. Зони для вигулу повинні забезпечувати можливість дефекації і риття землі для свиней. Для риття можна використовувати субстрати.

49. Зона вільного вигулу може бути частково під накриттям.

50. Травоїдні (жуйні) тварини повинні мати доступ до пасовищ завжди, коли це можливо.

51. У разі коли травоїдні (жуйні) тварини мають доступ до пасовищ у період їх випасання, а під час утримання тварин у зимовий період створюються умови для їх вільного переміщення, можуть не дотримуватися вимоги щодо забезпечення доступу тварин до зони вільного вигулу в осінньо-зимовий період.

52. Бугайці віком понад 12 місяців повинні мати постійний доступ до пасовищ або відкритих майданчиків протягом року.

53. Забороняється утримувати тварин на прив'язі або в ізоляції, крім тих тварин, яких необхідно ізолювати для забезпечення безпеки, належного утримання чи з метою ветеринарного обслуговування.

54. Загальна щільність розміщення тварин повинна забезпечувати дотримання обмеження у 170 кг азоту на один гектар сільськогосподарської площі на рік відповідно до пункту 14 цього Порядку. Максимальна кількість тварин на один гектар сільськогосподарських угідь не повинна перевищувати показників, визначених у додатку 2 до цього Порядку.

55. Такі операції як прив'язування еластичних бандажів до хвостів овець, обрізка хвостів, підрізання зубів, підрізання дзьобів і видалення рогів не повинні бути усталеною практикою в органічному виробництві. Проте

органи сертифікації у кожному окремому випадку можуть дозволяти ці операції з міркувань безпеки, або якщо вони спрямовані на покращення здоров'я, умов утримання чи гігієни тварин.

56. Будь-які страждання тварин, у тому числі під час хірургічного втручання, повинні бути зведені до мінімуму шляхом застосування анестезії та/або знеболювання, а також проведення операцій кваліфікованим персоналом лише у ранньому віці.

57. Завантаження та розвантаження тварин повинні здійснюватися без застосування будь-якої електричної стимуляції для примушування тварин. Використання седативних ветеринарних препаратів до або під час транспортування заборонене.

58. Раціон тварин встановлюється залежно від віку, маси тіла, стану здоров'я тварин та виду корму. Утримання тварин на примусовій відгодівлі заборонене.

59. Для годівлі травоядних тварин, крім періоду, коли тварин переводять із зимового утримання на літнє, використовуються корми, не менше 50 відсотків яких вироблені в господарстві, де утримуються такі тварини, або в іншому господарстві, яке здійснює виробництво органічної продукції, переважно того ж регіону. Для свиней та птиці вказаний показник повинен становити 20 відсотків, кролів – 70 відсотків.

60. Усі молоді ссавці повинні вигодовуватися натуральним молоком, переважно материнським. Мінімальний строк такого вигодовування для великої рогатої худоби, бізонів, буйволів, оленів і коней становить три місяці, для овець і кіз – 45 днів, для свиней – 40 днів.

61. Система вирощування для травоядних (жуйних) тварин повинна ґрунтуватися переважно на випасі у відповідності до доступності пасовищ у різні пори року. Не менше 60 відсотків сухої речовини у добовому раціоні травоядних тварин на відгодівлі повинні складати грубі корми, сінаж чи силос. Для тварин молочного напряму продуктивності такий показник може бути зменшений до 50 відсотків на початку лактації на період не більше трьох місяців.

62. Грубі, зелені або сухі корми чи силос повинні додаватися до щоденного раціону свиней.

63. Заборонено утримувати тварин у таких умовах або на такій годівлі, що може призвести до анемії.

64. Практика відгодівлі повинна бути зворотною на будь-якому етапі вирощування.

65. До 25 відсотків кормового раціону можуть складати корми, вироблені в перехідний період. Якщо такі корми виробляються у виробничій одиниці цього ж господарства, їх частку дозволяється збільшити до 100 відсотків.

66. До 20 відсотків від загальної середньої кількості кормів, які згодовуються тваринам, можуть бути спожиті чи зібрані на постійних пасовищах або на сіножатях у перший рік перехідного періоду, якщо такі пасовища або земельні ділянки є частиною господарства і не були частиною органічної виробничої одиниці цього господарства протягом останніх п'яти років. При одночасному використанні кормів, вироблених у перехідний період, і кормів із земельних ділянок у перший рік перехідного періоду

загальний відсоток таких кормів разом не повинен перевищувати максимально дозволених норм, зазначених у пункті 65 цього Порядку.

67. Відсотки, зазначені у пунктах 65 і 66 цього Порядку, обчислюються щорічно як відсоток сухої речовини у кормах рослинного походження.

68. Для переробки (обробки) органічних кормів та годування органічних тварин можуть використовуватися лише такі речовини:

1) неорганічні сировинні матеріали рослинного або тваринного походження чи інші кормові матеріали, перераховані у Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях, за умови, що їх виготовляють або готують без хімічних розчинників і дотримані обмеження, встановлені пунктом 247 цього Порядку;

2) неорганічні спеції, трави та мелясу, якщо:

органічні спеції, трави та меляса відсутні;

вони виготовляються або готуються без хімічних розчинників;

їх використання обмежується 1 % кормового раціону даного виду, що обчислюється щорічно у відсотках від сухої речовини кормів сільськогосподарського походження;

3) органічні кормові матеріали тваринного походження;

4) кормові матеріали мінерального походження, перелічені у Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях;

5) продукти сталого рибальства за умови, що:

їх виготовляють або готують без хімічних розчинників;

їхнє використання обмежується нетравовідними тваринами;

використання гідролізату рибного білка обмежується виключно молодими тваринами;

6) сіль – морська сіль, груба кам'яна сіль;

7) кормові добавки, перелічені у Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях.

69. Якщо тварини отримані з неорганічних виробничих одиниць, залежно від місцевих обставин можуть застосовуватися спеціальні заходи, наприклад, лабораторні дослідження (випробування), у тому числі шляхом проведення скрінінг-тестів або профілактичного карантину тварин.

70. Якщо, незважаючи на профілактичні заходи, спрямовані на забезпечення здоров'я тварин, тварини захворіли або поранилися, необхідно негайно розпочати їх лікування та в разі потреби ізолювати.

71. Під час лікування тварин необхідно віддавати перевагу застосуванню фітотерапевтичних, гомеопатичних препаратів, мікроелементів та інших речовин, що належать до кормових матеріалів мінерального походження та кормових добавок, перелічених у Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях, перед лікуванням ветеринарними препаратами, у тому числі антибіотиками, за умови, що перші є ефективними для лікування тварин даного виду і для даного випадку.

72. Якщо застосування заходів, зазначених у пунктах 70 і 71 цього Порядку, виявилось неефективним для боротьби з захворюванням тварин або лікування їх недугів (поранення, опіки тощо) і якщо традиційне лікування є

необхідним для запобігання стражданню тварини, можуть застосовуватися ветеринарні препарати, у тому числі антибіотики, під наглядом та відповідальністю ліцензованого лікаря ветеринарної медицини.

73. У разі використання ветеринарних препаратів необхідно дотримуватися періоду його виведення відповідно до листівки-вкладки (інструкції про застосування) та збільшити час очікування у два рази або на 48 годин, якщо такий період не зазначений.

74. У разі отримання твариною або групою тварин більше трьох курсів лікування ветеринарними препаратами, у тому числі антибіотиками, протягом 12 місяців або більше одного курсу лікування, якщо продуктивний життєвий цикл тварин становить менше одного року, крім застосування обов'язкових заходів із профілактики та боротьби зі збудниками хвороб тварин, у тому числі щеплень, профілактичних обробок проти паразитів, відповідні тварини або отримана з них продукція не вважаються органічними. Такі тварини повинні пройти перехідний період відповідно до законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

75. Оператор повинен вести записи та зберігати документальні підтвердження випадків, перелічених у пунктах 69–74 цього Порядку, для органу сертифікації та/або Держпродспоживслужби у терміни, встановлені законодавством.

76. Ветеринарні імунобіологічні препарати можуть використовуватися під час здійснення обов'язкових ветеринарно-санітарних заходів відповідно до законодавства у сфері ветеринарної медицини.

77. Споруди, загони, обладнання та посуд повинні регулярно очищуватися і дезінфікуватися задля запобігання перехресному інфікуванню та утворенню носіїв хвороб. Фекалії, урину та нез'їдений або розлитий чи розсипаний корм слід прибирати з періодичністю, необхідною для зведення до мінімуму запаху і запобігання приваблюванню комах або гризунів.

78. Для очищення та дезінфекції споруд, загонів і посуду для тварин можуть застосовуватися лише продукти для очищення та дезінфекції приміщень для утримання тварин, зазначені у Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях.

79. Родентициди (для застосування тільки у пастках) та інші речовини, зазначені у Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях, можуть використовуватися для знищення комах та інших шкідників у спорудах та інших приміщеннях, де утримуються тварини. Пастки необхідно збирати після використання і утилізувати.

80. Видалення та/або утилізація екскрементів, сечовини та гною, у тому числі струхлявіле сіно та солома, тварин та послід птиці здійснюється з дотриманням законодавства.

81. Вимоги до органічного виробництва під час перехідного періоду застосовуються до усієї площі виробничої одиниці, на якій виробляються корми для тварин. Перехідний період може бути скорочений до одного року для пасовищ і відкритих майданчиків, які використовуються нетравоїдними видами. Цей період може бути скорочений до шести місяців, якщо відповідна

земельна площа протягом попереднього року не зазнавала обробки речовинами, не дозволеними до використання в органічному виробництві.

82. Якщо у господарстві на початок перехідного періоду наявні неорганічні тварини, їх продукти можуть вважатися органічними якщо відбувається одночасний перехід усього господарства на органічне виробництво, в тому числі худоби, пасовищ та/або будь-яких земельних площ, які використовуються для годівлі тварин.

Загальний сукупний перехідний період для тварин та їх приплоду, пасовищ та/або будь-яких земельних ділянок, які використовуються для годівлі тварин, може бути скорочений до 24 місяців, якщо для годівлі тварин використовується продукція з даного господарства.

83. Тварини повинні бути ідентифіковані та зареєстровані згідно із законодавством.

84. Транспортування тварин здійснюється з дотриманням вимог законодавства.

85. Кролі повинні мати доступ до прихистку під дахом, у тому числі темних укриттів; відкритих загородок із рослинністю, бажано пасовищ; піднятої платформи, на якій вони можуть сидіти, у приміщенні або поза його межами; матеріалу для облаштування кубла для всіх кролиць, які годують.

86. На виробничій одиниці заборонено утримувати більше ніж 500 кролематок.

87. Мінімальний вік забою кролів повинен становити 100 днів.

88. Оператори, що займаються органічним тваринництвом, зобов'язані відображати в журналі обліку щонайменше інформацію про:

тварин, що прибувають до господарства (походження та дата прибуття, перехідний період, ідентифікаційний номер і ветеринарні дані);

тварин, що вибули з господарства (вік, кількість голів, вага у випадку забою, ідентифікаційний номер і місце призначення);

відомості про будь-які втрачені тварини та їх причини;

корми (тип, включаючи кормові добавки, пропорції різних інгредієнтів раціонів і періоди доступу до зон вільного вигулу, періоди переміщення худоби із зимових пасовищ на літні, до яких застосовуються обмеження встановлені пунктом 258 цього Порядку);

профілактику та лікування хвороб і ветеринарну допомогу (дата лікування, діагноз, дозування; тип лікарського засобу, інформація про активні фармакологічні речовини, що використовуються, і рекомендації ветеринара щодо ветеринарного догляду із зазначеннями причин та періодів застосування перш ніж продукти тваринного походження можуть вважатися органічними).

Додаткові вимоги до органічного птахівництва

89. Птицю забороняється утримувати в клітках.

90. Птиця повинна мати доступ до вигульних майданчиків не менше ніж протягом однієї третини життя.

91. Вигульні майданчики для птиці повинні бути переважно вкритими рослинністю, мати захисні споруди та забезпечувати птиці доступ до корму і води.

92. Якщо птиця утримується без доступу до вигульних майданчиків у зв'язку з обмеженнями, пов'язаними із захистом здоров'я людей та тварин, вона повинна мати постійний доступ до достатньої кількості грубого корму і відповідного матеріалу, що забезпечував би її поведінкові потреби.

93. Водоплавна птиця завжди, коли це дозволяють погодні та ветеринарно-санітарні вимоги, повинна мати доступ до річки, струмка, ставка, озера або басейна з метою задоволення відповідних видоспецифічних потреб і забезпечення належного утримання.

94. Приміщення для утримання всіх видів птиці повинні відповідати таким вимогам:

1) не менше однієї третини площі підлоги повинна бути суцільною (без щілин і решіток), вкритою підстилкою, в тому числі соломною, стружкою, піском та/або торфом;

2) у приміщеннях, в яких утримуються кури яєчних порід, необхідно забезпечити можливість прибирання пташиного посліду;

3) сідала та гнізда повинні бути такого розміру та у такій кількості, що відповідає масі та кількості птиці, як зазначено у додатку 1 до цього Порядку;

4) отвори для входу / виходу повинні бути достатнього розміру для безперешкодного переміщення птиці, загальна ширина отворів для входу / виходу повинна становити не менше чотирьох метрів на кожні 100 квадратних метрів площі приміщення, в якому утримується птиця;

5) у кожному приміщенні, в якому утримується птиця, можна утримувати не більше:

4800 курчат;

3000 кур яєчних порід;

5200 цесарок;

4000 мускусних або пекінських качок чи 3200 мускусних або пекінських качурів чи качок інших порід;

2500 півнів, гусей або індиків;

б) загальна корисна площа приміщення, в якому утримується птиця, що вирощується для виробництва м'яса, в окремій виробничій одиниці не повинна перевищувати 1600 кв. метрів;

7) конструкція приміщення, в якому утримується птиця, повинна забезпечувати безперешкодний доступ птиці до вигульних майданчиків.

95. У приміщенні для утримання птиці додатково може застосовуватися штучне освітлення з метою забезпечення не більше 16 годин світлового дня на добу з безперервним періодом нічного відпочинку без штучного освітлення тривалістю не менше восьми годин.

96. Для запобігання використанню інтенсивних методів вирощування птиця повинна вирощуватися до досягнення нею встановленого мінімального віку або належати до порід, що повільно ростуть.

Якщо в господарстві не використовуються породи, що повільно ростуть, встановлюється такий мінімальний вік птиці під час забою:

для курчат – 81 день;

для півнів – 150 днів;

для качок пекінської породи – 49 днів;

для мускусних качок – 70 днів;

для мускусних качурів – 84 дні;

для крякв – 92 дні;

для цесарок – 94 дні;

для індиків і гусей – 140 днів;

для індичок – 100 днів.

97. Грубі, зелені або сухі корми повинні додаватися до щоденного раціону птиці.

98. Приміщення повинні звільнятися від тварин між кожними партіями вирощуваної птиці. В цей час необхідно проводити очищення та дезінфекцію приміщень і обладнання. Додатково, після завершення вирощування кожної партії птиці вигульні майданчики слід залишати порожніми, щоб дозволити рослинності відновитися. Оператор повинен мати документальне підтвердження дотримання цих вимог. Ці вимоги не стосуються випадків, коли птиця не вирощується партіями, не утримується у приміщеннях і вільно ходить протягом дня.

Додаткові вимоги до органічного бджільництва

99. Під час вибору порід бджіл слід надавати перевагу місцевим екотипам бджоли медоносної (*Apis mellifera*) відповідно до вимог породного районування.

100. У разі оновлення пасік дозволяється замінити неорганічними бджолиними матками і роєм 20 відсотків маток і рою на рік, за умови, що матки і робочі бджоли поміщаються у вулики зі стільниками або вощиною, які мають органічне походження. Перехідний період для пасік не стосується цього положення.

101. Під час перехідного періоду віск слід замінити воском з органічного бджільництва.

102. Під час формування пасік або під час перехідного періоду використання бджолиного воску неорганічного походження дозволяється в

обсягах, необхідних для забезпечення життєдіяльності бджолиних сімей, лише у разі, коли:

- віск органічного походження відсутній на ринку органічної продукції;
- віск не забруднено речовинами, забороненими до використання під час виробництва органічної продукції;
- віск отримано із запечатаних комірок.

103. Пасіки повинні розташовуватися у такій місцевості, щоб у радіусі трьох кілометрів джерелами нектару і пилку були переважно органічні рослини та/або дика рослинність, неорганічні ліси або рослини, що оброблялися з використанням методів, які мають мінімальний вплив на довкілля та які не можуть вплинути на якість продуктів бджільництва як органічних. Пасіки повинні бути розташовані на достатній відстані від джерел, які можуть спричинити забруднення продуктів бджільництва або негативно вплинути на здоров'я бджіл. Зазначені вимоги не застосовуються, якщо цвітіння не відбувається або вулики не задіяні.

104. Розміщення пасік здійснюється відповідно до законодавства.

105. Вулики повинні бути виготовлені переважно з природних матеріалів, які не створюють загрози забруднення довкілля або сільськогосподарської продукції. Забороняється обробляти внутрішню частину вуликів фарбами та/або іншими хімічними речовинами.

106. Бджолиний віск для нових сімей повинен бути вироблений в органічних виробничих одиницях.

107. У вуликах можна використовувати лише природні продукти, такі як прополіс, віск і рослинні олії.

108. Під час відкачування меду заборонено використовувати хімічно синтезовані репеленти, а також відкачувати мед із стільників за наявності в них розплоду.

109. Після завершення продуктивного сезону у вуликах слід залишати для зимівлі запаси органічного меду та пилку, достатні для життєдіяльності бджіл.

110. Годівля бджолиних сімей дозволяється лише якщо виживання бджіл є під загрозою у зв'язку з кліматичними умовами і лише в термін між останнім відкачуванням меду та за 15 днів до початку наступного періоду медозбору. Дозволяється годувати бджіл органічним медом, органічним цукровим сиропом або органічним цукром.

111. Для захисту рамок, вуликів і стільників, зокрема від шкідників, дозволяється використовувати лише родентициди (тільки для застосування у пастках) і відповідні речовини, зазначені у додатку 3 до цього Порядку.

112. Дозволяється застосовувати фізичні методи для дезінфекції пасік, наприклад, пару або відкритий вогонь.

113. Знищення розплоду трутнів дозволяється лише для запобігання розповсюдженню кліща *Varroa destructor*.

114. Якщо, незважаючи на всі профілактичні заходи, бджолині сім'ї захворіли або заражені паразитами, необхідно негайно розпочати їх лікування і, за необхідності, бджолині сім'ї слід ізолювати.

115. Про випадки застосування ветеринарних препаратів оператор інформує орган сертифікації.

116. Мурашина кислота, молочна кислота, оцтова кислота і щавелева кислота, а також ментол, тимол, евкالیптол або камфора можуть застосовуватися у випадку зараження кліщем *Varroa destructor*.

117. Якщо лікування проводиться ветеринарними препаратами, в цей період бджолині сім'ї, до яких застосовується лікування, слід ізолювати, а увесь віск замінити воском з органічного бджільництва. В подальшому до цих сімей застосовується перехідний період відповідно до частини дев'ятої статті 25 Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції».

118. Вимоги, зазначені у пункті 117 цього Порядку, не стосуються продуктів, перелік яких зазначено у пункті 116 цього Порядку.

119. Оператори, що займаються органічним бджільництвом, зобов'язані відображати в журналі обліку щонайменше інформацію про:

використання кормів (тип, дата, кількість та вулики, де вони використовуються);

вилучення, переробку та зберігання продуктів бджільництва;

виймання стільників та операції з відкачування меду.

IV. Детальні правила органічного грибовництва

120. Під час підготовки субстрату (компосту) для вирощування органічних грибів оператор може використовувати такі компоненти:

гній та екскременти тварин, отримані в процесі власного виробництва органічної продукції тваринного походження або придбані у операторів, включених до Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції (далі – Реєстр

операторів). У разі відсутності зазначених компонентів для підготовки субстрату (компосту) можуть застосовуватися добрива і речовини для покращення ґрунту, включені до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях, але не більш як 25 відсотків загальної маси всіх складових частин субстрату (компосту) без урахування покривного матеріалу та доданої води;

торф, який не зазнав впливу мінеральних добрив та пестицидів, промислового забруднення;

солому та інші рослинні рештки, що використовуються в процесі приготування субстрату (компосту), отримані під час власного виробництва органічної продукції або придбані у операторів, включених до Реєстру операторів;

деревину, не оброблену після вирубки хімічними речовинами;

мінеральні добрива та препарати, що належать до добрив та речовин для покращення ґрунту, перелічених у Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях, воду і ґрунт.

121. Для виробництва органічних дріжджів можна використовувати лише органічні субстрати.

Органічні і неорганічні дріжджі не повинні використовуватись під час виробництва органічної харчової продукції та кормів одночасно.

У виробництві органічних дріжджів, кондитерських виробів та у приготуванні заквасок можуть використовуватися технологічні добавки для виробництва дріжджів і дріжджових продуктів, включені до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у

гранично допустимих кількостях, та продукти і речовини, зазначені в пункті 231 цього Порядку.

V. Детальні правила органічної аквакультури

122. Під час виробництва органічної продукції аквакультури застосовуються загальноприйняті технологічні операції вирощування об'єктів аквакультури з урахуванням вимог, установлених Законом України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» та цими Правилами.

123. Вимоги цього розділу не поширюються на території та об'єкти природно-заповідного фонду України.

124. Основою виробництва органічної продукції аквакультури є: відповідне планування та організація біологічних процесів, які базуються на екосистемах з використанням їх внутрішніх природних ресурсів, із застосуванням методів, які забезпечують використання живих організмів і механічних методів виробництва, виробництва органічної продукції аквакультури на засадах раціонального використання водних біоресурсів, заборони застосування генетично модифікованих організмів, похідних генетично модифікованих організмів або продуктів, вироблених генетично модифікованими організмами, за винятком ветеринарних препаратів, та за результатами оцінки ризику, а також у разі потреби здійснення профілактичних (превентивних) заходів, обмеження застосування вхідних продуктів;

зведення до мінімуму використання ресурсів, що не відновлюються, і продуктів несільськогосподарського походження;

урахування місцевого або регіонального екологічного балансу під час вибору продукції для виробництва;

підтримання у здоровому стані об'єктів аквакультури шляхом стимулювання природного імунного захисту, а також вибір відповідних кормів і методів господарювання;

підтримання біологічного розмаїття природних водних екосистем, забезпечення функціонування у належному стані навколишніх водних і суходільних екосистем.

125. Виробництво органічної продукції аквакультури здійснюється на ділянках, які не піддавалися забрудненню речовинами, використання яких неприпустиме під час виробництва такої органічної продукції.

126. Органічні та неорганічні виробничі одиниці для виробництва аквакультури повинні належним чином відокремлюватися. Оператори ведуть відповідні записи для підтвердження такого відокремлення.

Оператори, які мають в своєму складі виробничі одиниці, на яких виробляються неорганічні об'єкти аквакультури, також підлягають перевірці органом сертифікації щодо виконання вимог до паралельного та/або одночасного виробництва. Заходи з відокремлення органічних та неорганічних виробничих одиниць здійснюються з урахуванням природних процесів, відокремлених систем подачі води, дотримання відстаней, течії і розташування відносно неї виробничих одиниць.

127. Для кожного нового оператора, який подає заявку на перехід до органічного виробництва та вироблятиме більше ніж 20 тонн продукції аквакультури на рік, слід провести оцінку впливу на навколишнє природне середовище. Оператор подає інформацію про результати оцінки впливу на навколишнє природне середовище до органу сертифікації.

128. Оператор розробляє план сталого управління, в якому визначено заходи з управління виробничими одиницями для збору врожаю

аквакультури, який щороку оновлюється та до якого додається інформація про вплив виробничої діяльності на навколишнє природне середовище, проведення моніторингу стану навколишнього природного середовища, а також заходи, які здійснюються з метою зменшення негативного впливу на навколишнє водне та наземне середовище, включаючи кількість поживних речовин за один цикл виробництва чи за один рік. Зазначений план повинен містити відомості про нагляд за справністю обладнання. Складовою плану сталого управління є: програма зменшення відходів, яку слід брати до уваги під час провадження будь-якої діяльності; програма захисних та попереджувальних заходів, які вживають проти хижаків.

129. Заохочується проведення відповідної звірки та узгодження планів управління із сусідніми операторами.

130. Під час виробництва продукції органічної аквакультури забезпечується використання відновлюваних джерел енергії та матеріалів, які підлягають вторинній переробці. Залишкове тепло використовується мінімально.

131. Органічна аквакультура базується на вирощуванні об'єктів аквакультури, що походять з органічного маточного стада та органічного господарства.

132. Під час вибору порід та видів об'єктів аквакультури враховується їх здатність пристосовуватися до перебування у штучних умовах або у відповідних рибогосподарських водних об'єктах та рибогосподарських технологічних водоймах. Місцеві види використовуються для виведення порід, які будуть більш пристосовані до умов існування в господарстві, мають належний стан здоров'я та розвинуту систему травлення. Органу сертифікації надається документальне підтвердження походження об'єктів

аквакультури, що надходять до господарства. Для відтворення відбираються такі види об'єктів аквакультури, під час догляду за якими не буде заподіяно значної шкоди диким видам об'єктів аквакультури.

133. Забезпечується створення умов, що відповідають потребам певного виду для управління маточним стадом, вирощування і виробництва молодняка.

134. Утримання об'єктів аквакультури здійснюється з урахуванням особливостей технології вирощування та географічного розташування господарства (зони аквакультури).

135. Під час вирощування органічної продукції щільність посадки (біомаса) та практика господарювання з виробництва об'єктів аквакультури повинні відповідати показникам, зазначеним у додатку 4 до Порядку.

136. У разі відсутності об'єктів вирощування з органічного маточного стада або органічного господарства в органічному господарстві використовуються виловлені відповідно до законодавства дикі водні біоресурси чи неорганічні об'єкти аквакультури лише з метою годування, покращення генетичного матеріалу, а також в разі відсутності доступу до органічної аквакультури.

Зазначені особини вирощуються згідно з вимогами законодавства про органічне виробництво, обіг та маркування органічної продукції протягом не менше ніж трьох місяців до використання у виробництві органічної продукції аквакультури.

Для тварин, занесених до Червоної книги України, дозвіл на вилов та використання надається Мінприроди відповідно до законодавства на підставі рішень Національної комісії з питань Червоної книги України.

137. Заборонено використання гормонів та гормональних добавок.

138. Не повинне використовуватись штучне виробництво одностатевих порід, за виключенням ручного відбору, індукція поліплоїдії, штучна гібридизація та клонування.

139. Годівля об'єктів аквакультури здійснюється кормами, що відповідають їх харчовим потребам на різних стадіях розвитку. Рослинна частка корму повинна походити з органічного виробництва, а частка корму, отримана з водних тварин, – з природних популяцій риб, які виловлені згідно з дотриманням вимог чинного законодавства. У процесі вирощування органічної молоді водних тварин як корм може використовуватися традиційний для цих об'єктів аквакультури фіто- і зоопланктон.

140. Організація кормового режиму для риб, ракоподібних та голкошкірих здійснюється з дотриманням таких умов:

здоровий стан об'єктів аквакультури;

висока якість продукції, включаючи харчовий склад, який повинен гарантувати високу якість кінцевої продукції, призначеної для споживання;

незначний вплив на стан навколишнього природного середовища.

Корми у раціоні хижих водних тварин використовуються з дотриманням таких умов:

органічне походження кормового матеріалу;

походження рибного борошна та жиру з продуктів переробки органічної аквакультури;

походження рибного борошна, жиру та інгредієнтів рибного походження з продуктів переробки риб, виловлених з дотриманням вимог чинного законодавства;

у разі виготовлення кормів із цілої риби відповідна рибна сировина повинна походити з рибальства, яке здійснювалося з дотриманням вимог законодавства;

кормовий раціон може містити не більш як 60 відсотків органічної продукції рослинництва.

141. Під час утримання таких об'єктів аквакультури, як молюски та об'єкти інших видів, які живляться природним планктоном, забезпечується можливість задоволення їх потреб у харчуванні природним шляхом, крім молодих особин, що відгодовуються у розплідниках та інкубаторах.

142. У процесі вирощування органічних молюсків на стадії личинок може бути використаний як корм фіто- та зоопланктон.

143. Кормовий раціон креветок може містити не більш як 25 відсотків рибного борошна і 10 відсотків риб'ячого жиру, отриманих із риби, вилученої з дотриманням вимог законодавства. З метою забезпечення креветок всіма необхідними речовинами у необхідній кількості в їх раціон може бути додано органічний холестерин. Якщо холестерин органічної якості недоступний, може бути використаний неорганічний холестерин, отриманий з вовни, молюсків тощо.

144. Використання неорганічних кормових матеріалів рослинного, тваринного та мінерального походження, кормових добавок, технологічних добавок окремих продуктів, які застосовуються під час годівлі об'єктів аквакультури, дозволяється, якщо вони внесені до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях.

145. Астаксантин органічного походження, такого як панцири ракоподібних органічного походження, може використовуватися як корм для лосося та форелі з урахуванням їх фізіологічних потреб. Якщо органічні джерела недоступні, допускається використання природних джерел астаксантину (таких як дріжджі *Phaffia*).

146. Гістидин, отриманий в ході ферментації, може бути використаний як корм для лососів та форелей, якщо кормові продукти не забезпечують достатню кількість гістидину, щоб задовольнити потреби раціону риб і запобігти утворенню катаракти.

147. Не допускається використання активаторів росту та синтетичних амінокислот.

148. Профілактика захворювань ґрунтується на здійсненні заходів із утримання об'єктів аквакультури в оптимальних умовах завдяки вибору відповідного місця та оптимальної конструкції споруд, а також провадження на належному рівні господарської діяльності та управління, зокрема шляхом регулярного очищення та дезінфекції споруд і обладнання, застосування високоякісних кормів, відповідної щільності розміщення, а також вибору видів і різновидів.

149. Допускається використання ветеринарних імунологічних препаратів.

150. План управління здоров'ям об'єктів аквакультури повинен містити опис заходів з біобезпеки та запобігання захворюванням, включаючи письмову угоду про рекомендації щодо підтримання здоров'я, з урахуванням розмірів виробництва, надання кваліфікованих послуг від ліцензованого лікаря ветеринарної медицини, який повинен відвідувати господарство не

рідше одного разу на рік, а у разі запобігання захворюванню двостулкових молюсків – не рідше одного разу на два роки.

151. Все обладнання, техніка та системи повинні бути чистими та продезінфікованими. Чищення обладнання та техніки здійснюється за допомогою фізичних та механічних засобів. Для очищення та дезінфекції можуть використовуватися тільки речовини для очищення та дезінфекції обладнання та споруд за відсутності водних тварин та речовини, які дозволено використовувати як за присутності, так і за відсутності водних тварин, зазначені у Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях.

152. У разі застосування літування як ветеринарно-санітарного заходу рибництва Держпродспоживслужба визначає необхідність і тривалість застосування такого заходу. Застосування заходу літування документується після кожного виробничого циклу у відкритих системах виробництва у морі. Метод літування також рекомендується для інших способів виробництва, де використовуються резервуари, ставки та сажалки. Зазначений метод не є обов'язковим для вирощування двостулкових молюсків.

Під час застосування методу літування сажалка або інша місткість, що використовуються для виробництва об'єктів аквакультури, вивільняється, дезінфікується та зберігається порожньою перед початком повторного використання.

153. Залишки рибного корму, фекалій і мертві тварини швидко видаляються, щоб уникнути будь-якого ризику заподіяння значної шкоди навколишньому природному середовищу в частині забезпечення належної якості води, зведення до мінімуму ризиків захворювань та для запобігання привертанню уваги комах або гризунів.

154. Ультрафіолетове світло й озон використовуються тільки в інкубаторах і розплідниках.

155. Для біологічного контролю ектопаразитів перевага має надаватись використанню риб-чистильників, а для прісноводних об'єктів аквакультури – морської води та розчинам кухарської солі.

156. У разі виникнення захворювання для запобігання стражданню об'єкта аквакультури лікування слід проводити негайно; традиційні ветеринарні препарати, у тому числі антибіотики, можуть застосовуватися у разі потреби та виключно за умови, що застосування фітотерапевтичних, гомеопатичних та інших продуктів є неефективним.

157. Допускається використання ветеринарних препаратів для захисту здоров'я людей і тварин відповідно до вимог законодавства.

158. У разі коли, незважаючи на профілактичні заходи, виникають проблеми зі здоров'ям, під час ветеринарного лікування використовуються:

у першу чергу – речовини з рослин, тварин і мінералів у гомеопатичних розчинах;

у другу чергу – рослини та їх екстракти, що не мають знеболюючої дії;

у третю чергу – такі речовини, як мікроелементи, метали, природні імуностимулятори або дозволені пробіотики.

159. Використання алопатичних (традиційних) методів лікування обмежене двома курсами лікування на рік, за винятком вакцинації та заходів із ліквідації хвороб тварин. У випадках, коли виробничий цикл становить менше одного року, застосовується обмеження щодо алопатичних методів лікування лише один раз на рік. Якщо вимоги стосовно обмеження щодо

алопатичних методів лікування порушені, зазначені об'єкти аквакультури не вважаються органічними.

160. Обмеження щодо використання ветеринарних препаратів для обробки від паразитів, не включаючи обов'язкових заходів із ліквідації хвороб тварин, становить два рази на рік або один раз на рік, якщо виробничий цикл становить менше ніж 18 місяців.

161. Період виведення алопатичних ветеринарних препаратів і препаратів для обробки від паразитів, включаючи заходи з ліквідації хвороб тварин, що здійснюються під обов'язковим контролем, становить два періоди визначених термінів очікування виведення ветеринарних препаратів з організму або у разі, коли цей період не визначено, – 48 годин.

162. Про використання ветеринарних препаратів повідомляється орган сертифікації.

163. Заборонено застосування установок замкнутого водопостачання, крім інкубаційних цехів та басейнів, під час виробництва органічної продукції аквакультури, а також під час виробництва видів, що використовуються як корм для відгодівлі об'єктів аквакультури.

164. Штучний обігрів чи охолодження води допускається лише в інкубаторах та розплідниках. Вода з природних свердловин використовується для підігріву чи охолодження на всіх стадіях виробництва.

165. Організація середовища утримання органічних об'єктів аквакультури здійснюється з дотриманням таких умов:

наявність достатнього простору для нормального існування об'єктів аквакультури з урахуванням потреб кожного їх виду;

утримання об'єктів у воді належної якості, з адекватним потоком та рівнем водообміну, з відповідним рівнем розчиненого у воді кисню;

відповідність рівня температури та освітлення біологічним потребам видів з урахуванням географічного розташування господарств.

166. З урахуванням впливу щільності популяції та практики господарювання на умови існування об'єктів аквакультури здійснюється постійний моніторинг стану об'єктів вирощування за такими показниками, як пошкодження плавців, інші ушкодження тіла, темпи росту, поведінка та загальний стан здоров'я.

167. У разі виробництва прісноводної риби дно рибогосподарського водного об'єкта та рибогосподарської технологічної водойми повинне відповідати природним умовам.

168. У разі вирощування корошових дно рибогосподарського водного об'єкта та рибогосподарської технологічної водойми повинне бути з природного ґрунту.

Забезпечується ефективне використання наявних ресурсів органічних добрив (гною, торфу та торфогнойових компостів, сапропелю, органічних відходів переробки сільськогосподарської продукції тощо). Удобрення ставів та озер органічними та мінеральними речовинами повинне здійснюватись лише добривами та речовинами для покращення ґрунту, внесеними до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях, з максимальним застосуванням азоту 20 кг/га.

169. Заходи з біологічної меліорації або хімічної меліорації здійснюються із застосуванням місцевих покладів вапняків, крейди та

мергелів. Заборонена обробка з застосуванням синтетичних хімічних речовин для контролю гідрофітів та рослинного покриття, які присутні у водах, що використовуються для виробництва.

170. Дизайн та конструкція водних систем, які запобігають потраплянню забруднюючих речовин, забезпечують такі значення фізико-хімічних параметрів, які гарантуватимуть підтримання здоров'я об'єктів аквакультури та задоволення їх поведінкових потреб.

171. Розташоване на суші господарство повинне відповідати таким вимогам:

здійснення відстежування та контролю за рівнем витрат та якістю води, що надходить та виходить у проточних системах;

наявність природної рослинності на не менш як 10 відсотках периметру («земля-вода») зони.

172. Системи запобігання забрудненню на морі повинні розміщуватися в місцях, у яких водний потік та глибина є такими, що забезпечують мінімізацію впливу на дно водойми та навколишнє водне середовище, мають відповідний дизайн, конструкцію сажалок та утримуються з урахуванням їх місця розташування в навколишньому природному середовищі.

173. Утримання об'єктів аквакультури здійснюється таким чином, щоб унеможливити їх потрапляння в навколишнє природне середовище.

Якщо риба або ракоподібні втекли, вживають належних заходів, щоб зменшити вплив на місцеву екосистему, включно з виловом за можливості особин, що втекли. Має здійснюватись фіксація таких випадків.

174. Система подачі води повинна бути відокремлена та оснащена природними, біологічними фільтрами, технологіями природної фільтрації, в окремих випадках – механічними фільтрами з метою збирання відходів.

175. У ставках, штучних місткостях для вирощування риби та каналах, які використовуються для виробництва продукції аквакультури, облаштовуються ложа з природною фільтрацією або біологічними чи механічними фільтрами для збирання відходів чи застосовуються водні рослини та/або тварини (двостулкові молюски), які сприяють очищенню та поліпшенню якості води. У разі потреби оператором здійснюється моніторинг стічних вод із підприємств аквакультури з регулярними інтервалами.

176. Оператор повинен забезпечити дотримання законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища.

177. Персонал, який безпосередньо працює з об'єктами аквакультури, повинен володіти необхідними базовими знаннями і навичками щодо здоров'я та належного утримання таких об'єктів.

178. Втручання людини у природні процеси, притаманні для об'єктів аквакультури, повинне бути мінімальним із використанням належного устаткування та складенням відповідної звітності з метою уникнення травм та стресових ситуацій. Поводження з маточним стадом має здійснюватись у спосіб, який передбачає мінімізацію ризику заподіяння фізичної шкоди та стресу; у разі потреби допускається застосування анестезії. Кількість операцій із сортування повинна бути мінімальною для забезпечення нормального функціонування риб.

Будь-яке страждання зводять до мінімуму протягом усього життя тварин, у тому числі під час забою.

Заборонена ампутація стебельчастих очей у креветок, у тому числі всі подібні практики, такі як перев'язування, надрізання та прищипування.

Методи забою, що використовуються, повинні бути такими, щоб риба була забита миттєво та без відчуття болю. Маніпуляції перед забоєм виконують таким чином, щоб уникнути ушкоджень і водночас звести до мінімуму страждання та стрес. При виборі оптимальних методів забою враховують різницю в розмірах і видах риб та місцями виробництва.

179. Під час використання штучного освітлення враховуються такі обмеження: тривалість світлового дня не перевищує максимального рівня, за якого гарантується дотримання етологічних потреб, географічних умов та загального стану тварин на господарстві; цей максимальний рівень не перевищує 14 годин протягом дня, крім цілей відтворення. Необхідно уникати стрибкоподібних змін інтенсивності освітлення за допомогою використання ламп із функцією регулювання яскравості чи фонового освітлення.

180. З метою підтримання нормального стану здоров'я та життєдіяльності тварин дозволяється аерація. Перевагу слід надавати аераторам, які працюють на відновлюваних джерелах енергії. Оператор у довільній формі веде облік інформації про здійснення таких заходів.

181. Використання кисню допускається лише у разі необхідності підтримання нормального стану здоров'я об'єктів аквакультури, під час критичних періодів виробництва чи транспортування, а також за таких умов:

раптове підвищення температури, падіння атмосферного тиску чи забруднення водного середовища;

нерегулярне проведення таких процедур, як відбір проб та сортування; для гарантування виживання популяції.

Оператор у довільній формі веде облік інформації про здійснення таких заходів.

182. Записи про здійснення захисних та запобіжних заходів, що запроваджуються проти хижаків, робляться в плані сталого управління.

183. Під час транспортування слід забезпечити дотримання належних умов утримання об'єктів аквакультури та вжити належних заходів, щоб звести до мінімуму тривалість транспортування.

184. Жива риба транспортується у відповідних ємностях, заповнених чистою водою такої температури та з такою кількістю кисню, що задовольняють її фізіологічні потреби.

185. Перед транспортуванням органічної риби та рибної продукції ємності повинні бути добре очищені, продезінфіковані та промиті.

186. Для зменшення стресу органічної риби здійснюються відповідні заходи: під час транспортування щільність посадки особин не повинна бути такою, що може заподіяти їм шкоду.

187. Вирощування двостулкових молюсків може проводитись в одній водній зоні одночасно з виробництвом органічних рибних об'єктів та морських водоростей у полікультурній системі з внесенням відповідного запису до плану сталого управління. Двостулкові молюски також можуть вирощуватись у полікультурі разом з черевоногими молюсками.

188. Органічне виробництво двостулкових молюсків здійснюється у зонах, розділених стовпами, поплавцями або іншими чіткими мітками та у

разі потреби обмежених сітчастими мішками, клітками та іншими штучними засобами.

189. Оператори, що вирощують молюсків, забезпечують максимальну безпеку для видів, які потребують охорони. У разі використання сіток від хижаків їх конструкція не повинна заподіяти шкоду птахам, що пірнають.

190. За умови не заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу, дотримання вимог законодавства дикий посадковий матеріал з-за меж виробничої одиниці може використовуватись для розмноження у разі, коли двостулкові молюски походять з:

колоній, які очевидно не переживуть зимову погоду;

природних колоній, розташованих на збірних колекторах.

З метою відстеження робиться відповідний запис про те, як, де і коли було зібрано дикий посадковий матеріал.

Дикий посадковий матеріал двостулкових молюсків із неорганічних виробничих одиниць може бути введено до органічних виробничих одиниць у розмірі не більш як 80 відсотків.

191. У виробництві застосовується щільність посадки, яка не перевищує щільність, що застосовується для молюсків у неорганічних умовах виробництва в певній місцевості. Сортування, проріджування й коригування щільності розміщення проводять відповідно до наявної біомаси та з метою забезпечення благополуччя тварин та високої якості продукту.

192. Організми, що спричиняють біологічне обростання, мають видалятися тільки фізичними методами або вручну та там, де це доцільно, повертатись до моря віддалік від молюскових господарств. Молюски можуть бути оброблені вапнистим розчином один раз протягом виробничого циклу з

метою контролю за конкуруючими організмами, що спричиняють забруднення.

193. Вирощування на ливні для мідій та інші методи, зазначені у додатку 4, дозволяються для органічного виробництва.

194. Донне розведення молюсків дозволяється, якщо в місцях збору та вирощування не заподіюється шкода навколишньому природному середовищу. Висновок щодо мінімального впливу на навколишнє природне середовище робиться за результатами огляду та звіту за використовуваною областю, який надається оператором органу сертифікації та Держпродспоживслужбі. Звіт додається як окрема глава до плану сталого управління.

195. Допускається вирощування устриць у мішках на опорних конструкціях, які встановлюються таким чином, щоб запобігти формуванню суцільного бар'єру вдовж узбережжя. Мішки або інші пристрої для вирощування устриць обережно розміщуються на дні відповідно до припливної течії для покращення виробництва.

196. Для виробництв, розташованих у відкритій воді, включно з такими, що виробляють двостулкових молюсків, перехідний період становить три місяці.

197. Оператори, що займаються органічною аквакультурою, зобов'язані відображати в журналі обліку щонайменше інформацію про:

походження об'єктів аквакультури, що прибувають у господарство (дата прибуття та перехідний період):

кількість партій, вік, вагу та призначення об'єктів аквакультури, що вибули з господарства;

втрачену рибу;

тип і кількість корму для риби, задокументовані випадки використання додаткових кормів для коропів та споріднених видів;

ветеринарне лікування (мета, дата застосування ветеринарного препарату, спосіб застосування, тип ветеринарного препарату та період його виведення);

заходи щодо профілактики захворювань, що містять інформацію про чистку, висушування, водні процедури.

VI. Детальні правила виробництва органічних морських водоростей

198. Дія цих Детальних правил не поширюється на території та об'єкти природно-заповідного фонду України.

199. Виробництво органічних морських водоростей здійснюється з урахуванням вимог, установлених Законами України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», «Про аквакультуру», «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів».

200. Збирання видів водоростей, занесених до Червоної книги України, у природному середовищі та/або їх вирощування у штучних умовах здійснюється відповідно до законодавства.

201. Вирощування органічних морських водоростей здійснюється у прибережних районах моря, що не забруднені продуктами або речовинами, не призначеними для органічного виробництва, або забруднювачами, що загрожують органічній природі продуктів, або у штучних умовах на суходолі

в закритих виробничих об'єктах з контрольованими умовами середовища помешкання, що відповідають вимогам законодавства про органічну продукцію.

Екологічна якість визначається відповідно до КНД 211.1.1.106-2003 «Організація та здійснення спостережень за забрудненням поверхневих вод (в системі Мінекоресурсів)».

На усіх стадіях вирощування органічних морських водоростей у природних умовах від збору молодих водоростей до збору врожаю застосовуються методи, що не викликають значного впливу на навколишнє водне середовище та популяцію водоростей.

З метою забезпечення широкого генофонду для доповнення культивованої культури здійснюється регулярний збір молодих дикорослих водоростей.

Використання добрив не припускається, крім продукції, що вирощується в закритих виробничих об'єктах, і добрив, включених Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях.

Під час культивування водоростей у морі мають використовуватись лише такі поживні речовини, які природно присутні в довкіллі, або такі, що походять від органічної аквакультури тварин, бажано розташованої поблизу місць культивування водоростей як частини систем полікультури.

202. Для всіх видів виробничої діяльності, що провадяться для органічного виробництва морських водоростей, здійснюється екологічне оцінювання навколишнього природного середовища з урахуванням виробничих одиниць з метою встановлення умов розташування виробничої одиниці, навколишнього природного середовища, що її оточує, та ймовірних наслідків експлуатації виробничої одиниці.

Щільність культури або операційна щільність має належним чином фіксуватись та має дотримуватись цілісність водного оселища з метою гарантування того, що максимальна кількість (обсяг) водоростей, яка може вирощуватись без негативного впливу на довкілля, не буде перевищена.

203. Оператор розробляє план сталого управління виробництвом органічних морських водоростей на рік. План включає детальний опис впливу діяльності на навколишнє природне середовище, заходи щодо проведення моніторингу навколишнього природного середовища та щодо зменшення негативного впливу на таке середовище, повний опис установок на суходолі і морі та заходи щодо нагляду та ремонту технічного обладнання та зменшення відходів. Там, де це можливо, використання залишкового тепла має бути обмежене енергією з відновлюваних джерел. У разі збирання диких морських водоростей до плану сталого управління додається повний опис і карта узбережжя та морських зон збирання та зон на суходолі, де провадиться діяльність після збирання.

204. Збирання повинне здійснюватись у такий спосіб, щоб зібрані обсяги не мали значного впливу на стан водної екосистеми. З метою забезпечення того, щоб водорості після збирання могли регенерувати, та попередження приловів, потрібно здійснювати такі заходи, щоб техніка для збирання, мінімальні розміри, вік, репродуктивні цикли або розмір водоростей сприяли цьому.

На початку збирання водоростей має бути оцінено початкову біомасу.

205. Під час виробництва органічних морських водоростей вживаються заходи до забезпечення належного стану навколишніх водних і суходільних екосистем.

206. Органічні морські водорості вирощуються лише на відокремлених ділянках природного середовища або з використанням продукції органічної аквакультури (вирощування риб, ракоподібних та молюсків), виробничі одиниці якої розташовані поблизу відокремленої ділянки природного середовища для вирощування органічних морських водоростей як частини полікультурної системи.

207. На виробничих об'єктах, розташованих на суходолі, де використовуються зовнішні джерела поживних речовин, їх рівень у стічних водах повинен бути таким самим або нижчим, ніж рівень у воді, що надходить. Можна використовувати тільки поживні речовини рослинного або мінерального походження, дозволені до використання в органічному виробництві.

208. Оснащення та обладнання, що використовується для вирощування морських водоростей, виготовляється з вторинної сировини.

209. Органічні та неорганічні виробничі одиниці повинні належним чином відокремлюватися. Під час планування розміщення відокремлених виробничих одиниць враховується природне розташування окремих систем водопостачання, відстань, течія припливів та відпливів і розташування органічної виробничої одиниці проти течії або за течією.

210. Оператор повинен надавати перевагу використанню відновлювальних джерел енергії та обов'язковому використанню матеріалів, які підлягають вторинній переробці. З метою запобігання недопущенню негативного впливу на стан навколишнього природного середовища, збереження екобалансу водних об'єктів проводиться регулярний моніторинг якості стічних вод.

211. Линви та інше устаткування, що використовується для вирощування морських водоростей, мають бути придатними для повторного використання або переробки.

212. Організми, що спричиняють біологічне обростання, видаляються лише фізичним шляхом або вручну та в разі можливості повертаються у море на відстані від господарства.

213. Очищення обладнання та об'єктів здійснюється за допомогою фізичних або механічних засобів. У разі неможливості використання таких засобів допускається використання речовин для очищення та дезінфекції, включених Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях.

214. Якщо кінцевим продуктом є свіжі морські водорості, для промивання свіжозібраних морських водоростей використовується морська вода.

215. Якщо кінцевим продуктом є висушені морські водорості, для промивання може використовуватися питна вода. Сіль може використовуватися для усунення вологи. Виробничі дільниці, на яких використовується сіль для обробки водоростей, повинні бути облаштовані таким чином, щоб надлишок солі, а також відпрацьована сіль не потрапляли у навколишнє природне середовище.

216. Для висушування водоростей використовуються природні джерела теплової енергії або такі, що не наносять шкоди навколишньому природному середовищу. Використання відкритого полум'я, яке входить у прямий контакт з морськими водоростями з метою їх висушування, забороняється.

217. Линва та інше устаткування, що використовуються під час висушування, повинні бути вільними від очисних чи дезінфікуючих речовин, крім речовин, включених Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях.

218. Збирання некультивованих морських водоростей та їх частин природного походження вважається органічним виробництвом у разі, коли:

- зони розповсюдження морських водоростей є екологічно чистими;
- збирання морських водоростей не впливає на довгострокову стабільність навколишнього природного середовища або збереження видів у зоні збирання.

219. Обстеження морських природних зон, оцінювання наявної біомаси і встановлення лімітів та прогнозів допустимого вилову (вилучення, збирання тощо) морських водоростей здійснюється науковими установами, що належать до сфери управління Держрибагентства, Національної академії наук і Національної академії аграрних наук.

220. Якщо морські водорості, які у подальшому маркуватимуться як органічна продукція, збираються на спільній (загальній) площі, на якій дозволяється реалізація вилученого щорічного ліміту органічної та неорганічної продукції, а не на відокремленій у просторі ділянці, призначеній лише для збирання органічної продукції, повинно бути забезпечене документальне підтвердження того, що весь урожай з такої площі відповідає вимогам органічного виробництва.

221. Збирання диких морських водоростей та їх частин, які в подальшому маркуватимуться як органічна продукція, здійснюється операторами за наявності дозволу на спеціальне використання водних

біоресурсів у межах загальнодержавного ліміту вилову (вилучення, збирання тощо) водних біоресурсів або прогнозу допустимого вилову, який визначається без розподілу на органічну та неорганічну продукцію, встановлених відповідно до затвердженого Кабінетом Міністрів України порядку.

222. Дозвіл на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) видається Держрибагентством та його територіальними органами, крім видів водних біоресурсів, занесених до Червоної книги України.

223. Оператор веде облік виробництва та збирання органічних морських водоростей у журналі обліку. У журналі обліку міститься така інформація:

перелік видів, дата і кількість зібраних або вирощених органічних морських водоростей;

дата внесення, тип і кількість використаного добрива.

У разі збору диких морських водоростей у журналі обліку додатково зазначаються:

інформація про історію діяльності зі збору врожаю для кожного виду водоростей в місцях збору;

кількість морських органічних водоростей, зібраних за один сезон;

можливі джерела забруднення місця збору врожаю;

відомості про обсяги щорічного урожаю для кожного водного об'єкта.

VII. Детальні правила виробництва органічних харчових продуктів та кормів

224. Харчові добавки, інші речовини та інгредієнти, що використовуються у виробництві харчових продуктів або кормів, а також

будь-які методи переробки повинні застосовуватися на засадах належної виробничої практики.

225. Оператори, які займаються виробництвом та/або зберіганням харчових продуктів або кормів, мають запроваджувати та актуалізувати процедури, що базуються на принципах систематичного аналізу ризиків небезпечних факторів та контролю у критичних точках технологічного процесу.

226. Виробництво органічних харчових продуктів та кормів із застосуванням процедур, згаданих у пункті 225 цього Порядку, повинне гарантувати відповідність цим Правилам.

227. Оператори повинні дотримуватися вимог до виробництва органічних харчових продуктів, згаданих у пункті 225 цього Порядку, зокрема:

використовувати переважно біологічні, механічні та фізичні методи виробництва;

використовувати під час виробництва органічні інгредієнти (додана вода та кухонна сіль не включаються у розрахунок відсоткових часток складників органічних інгредієнтів);

вживати належних превентивних заходів для уникнення ризику забруднення недозволенними речовинами або продуктами;

вживати належних заходів із очищення та дезінфекції виробничого обладнання та потужностей;

контролювати ефективність вживаних заходів з очищення, дезінфекції та ведення реєстру таких операцій;

вести облік і документувати всі етапи технологічного процесу з виробництва органічних харчових продуктів;

вживати необхідних заходів для забезпечення ідентифікації та простежуваності кожної партії органічних харчових продуктів і запобігання змішуванню або підміні неорганічною продукцією.

228. Вимогами до виробництва органічних кормів є:

виробництво кормів з органічної сировини, крім випадків, коли на ринку відсутні такі органічні кормові матеріали. При цьому сировина, що використовується у виробництві органічних кормів, не повинна містити одночасно один і той самий органічний і неорганічний інгредієнт;

кормові матеріали, що використовуються в органічному виробництві, не можуть оброблятися синтетичними розчинниками;

зведення до мінімуму використання кормових добавок та допоміжних засобів, крім випадків, коли це необхідно для технологічних або зоотехнічних потреб чи для конкретних цілей годівлі;

використання переважно біологічних, механічних і фізичних методів виробництва;

вміст у кормі не більше одного інгредієнта сільськогосподарського походження, виробленого у перехідний період;

ведення обліку та документування всіх технологічних процесів з виробництва кормів;

застосування необхідних заходів для забезпечення ідентифікації та простежуваності кожної партії кормів і запобігання змішуванню або підміні неорганічними кормовими матеріалами.

229. Якщо неорганічна продукція виробляється або зберігається у тій самій виробничій одиниці що і органічна, оператор повинен:

виконувати операції з переробки органічної продукції безперервно до завершення циклу, і такі операції повинні бути відокремлені у просторі або часі від подібних операцій з неорганічною продукцією;

зберігати органічну продукцію до і після відповідних операцій окремо від неорганічної продукції;

передавати відповідну інформацію органу сертифікації та вести реєстр усіх етапів технологічного процесу та обсягів переробленої продукції;

вживати необхідних заходів для забезпечення ідентифікації партій продукції та запобігання змішуванню або підміні неорганічною продукцією;

виконувати операції з органічною продукцією лише після належного очищення виробничого обладнання.

230. При виробництві органічних харчових продуктів, за винятком продуктів виноробства, для яких застосовуються вимоги пункту 233 цього Порядку, можуть використовуватися:

добавки, технологічні добавки, ароматизатори, вода, сіль, культури мікроорганізмів і ензими, мінерали, мікродомішки, вітаміни, а також амінокислоти та інші поживні мікроелементи, які додаються в харчові продукти для спеціальних поживних цілей, якщо їх внесено до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях;

неорганічні інгредієнти сільськогосподарського походження лише якщо орган сертифікації погодив їх застосування в органічному виробництві. Таке погодження може бути видане тільки якщо недоступний такий органічний інгредієнт.

231. При виробництві органічних харчових продуктів, за винятком продуктів виноробства, для яких застосовуються вимоги пункту 233 цього Порядку, дозволено використовувати тільки такі харчові добавки та інші речовини:

1) окремі продукти і речовини, які дозволяється використовувати у виробництві перероблених органічних продуктів та технологічні добавки для

виробництва дріжджів і дріжджових продуктів, зазначені у Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях;

2) культури мікроорганізмів та ензими, що зазвичай використовуються під час виробництва харчових продуктів; водночас ензими, які будуть використовуватися як харчові добавки, повинні належати до харчових добавок (носіїв), перелічених у Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях;

3) речовини і продукти, позначені як натуральні ароматизатори або натуральні смакоароматичні препарати;

4) барвники, призначені для маркування м'яса та яєць в шкаралупі;

5) питна вода та сіль (з хлоридом натрію або хлоридом калію як основним компонентом), які зазвичай застосовуються для переробки харчових продуктів;

6) мінерали (мікродомішки), вітаміни, амінокислоти та поживні мікроелементи, за умов, якщо:

обов'язкове використання таких речовин у харчових продуктах передбачене законодавством, тобто харчовий продукт, що не міститиме таких мінералів, вітамінів, амінокислот і поживних мікроелементів не може бути реалізований на ринку;

або харчовий продукт для груп осіб з особливими потребами відповідно до законодавства повинен містити такі мінерали (мікродомішки), вітаміни, амінокислоти та/або поживні мікроелементи.

Добавки і речовини, зазначені у підпунктах 2–6 цього пункту, не підраховуються як інгредієнти сільськогосподарського походження.

232. Орган сертифікації може погодити використання неорганічних харчових інгредієнтів сільськогосподарського походження за умови, що

оператор надав органу сертифікації всі необхідні докази, що такі органічні інгредієнти не виробляються в країні в достатній кількості або не імпортуються з інших країн. Таке погодження повинне переглядатися щорічно.

Погодження може бути скасоване, якщо з'являться докази, що підтверджують поліпшення ситуації з постачанням таких інгредієнтів сільськогосподарського походження.

233. Вимогами до органічного виноробства є:

1) використання сировини, виробленої відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції;

2) використання лише продуктів і речовин, які дозволено для використання або додавання в органічні продукти виноробства, внесених до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях, з урахуванням обмежень та умов, викладених у цьому Порядку;

3) використання енологічних підходів, процесів і методів, дозволене за таких умов:

термічна обробка за температури, що не перевищує 75 °С;

центрифугування й фільтрування з інертним фільтрувальним матеріалом або без нього, за умови, що розмір пор буде не менше 0,2 мікрметра;

4) заборона використання енологічних підходів, процесів і методів:

часткова концентрація при охолодженні;

видалення діоксиду сірки за допомогою фізичних процесів;

застосування електродіалізу для забезпечення стабілізації вина від кристалічних помутнень;

часткова деалкоголізація вина;

обробка катіонообмінними фільтрами для забезпечення стабілізації вина від кристалічних помутнень;

5) дотримання вимог пункту 227 цього Порядку.

VIII. Детальні правила заготівлі органічних об'єктів рослинного світу

234. Збір та заготівля органічних об'єктів рослинного світу здійснюється відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції; охорони, використання та відтворення рослинного світу; спеціального використання природних рослинних та лісових ресурсів; системи офіційних дозволів (ліцензій, лісових квитків, лімітів тощо) та рішень відповідних органів державної влади щодо охорони, збереження, раціонального, невиснажливого використання природних рослинних ресурсів.

235. Здійснення збору або заготівлі органічних об'єктів рослинного світу повинне запобігати будь-якому забрудненню навколишнього природного середовища та виключати виснаження їх ресурсів.

236. У процесі збору органічних об'єктів рослинного світу оператори, які займаються збиранням, заготівлею та/або виробництвом органічних об'єктів рослинного світу, повинні на виділених ділянках забезпечити:

стабільність природного середовища існування, збереження видів рослин у зоні збирання;

дотримання порядку спеціального використання природних ресурсів на підставі спеціальних дозволів, встановлених лімітів та вимог законодавства України.

237. Збирання органічних об'єктів рослинного світу повинне здійснюватися на територіях, які протягом трьох останніх років не піддавалися обробці речовинами іншими, ніж ті речовини (інгредієнти, компоненти), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва, та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях. Оператор повинен мати відповідне документальне підтвердження, видане власником, орендарем, користувачем, розпорядником, земельних ділянок у межах території збору або органом, якому надані повноваження здійснення контролю щодо охорони, захисту, використання, відтворення об'єктів рослинного світу на даній території.

При дотриманні вимог до територій збору органічних об'єктів рослинного світу можуть бути також віднесені:

- сади (плодово-ягідні багаторічні насадження), що використовуються лише для збору плодів та ягід, за умов, що інша сільськогосподарська діяльність в садах не ведеться;

- землі, що є перелоговими протягом останніх трьох років;

- території, на яких ведеться випасання худоби та заготівля сіна, у випадку, якщо вони не удобрюються, і максимальна кількість тварин на один гектар не перевищує кількості, визначеної додатком 1.

238. Збір органічних об'єктів рослинного світу на території присадибних земельних ділянок заборонено за виключенням випадків, коли вік дерев перевищує 25 років або діаметр більший 35 см та оператор веде реєстр таких насаджень (із зазначенням виду, підвиду, сорту).

239. Збирання об'єктів рослинного світу, занесених до Червоної книги України, заборонено.

240. Заходи боротьби зі шкідниками, хворобами та гризунами при сушці та зберіганні органічних об'єктів рослинного світу повинні